

BARTHA GUSZTÁV

AZ ÚT

HÁROM EGYFELVONÁSOS

2. DAMASZKUSZI ÚTON

Szereplők: *Gabi,*
Endre,
Tamás – negyvenes éveikben járó kóművesek
Béla,
Bandi – segéd munkások
Léna – kalauz
Nyinácska – büfésnő

A hálófülke előtti folyosón csomagjaikkal vagy anélkül oda-vissza elhaladó utasok.

Szín: a „birodalmi”¹ Moszkva–Budapest nemzetközi gyorsvonat egyik hálófülkéje. Alul, fölül két-két, fekete műbőrrel bevont fekhellyel, a vonatablaknál lecsukható asztalkával. Az ablakfüggöny a darab első felében be van húzva, a továbbiakban vasút melletti erdősáv fái között fel-felvillanó távoli fények érzékeltetik a vonat haladását. A fülke elhúzzható ajtaja képletes, a szereplők toló vagy húzó mozdulatai jelzik a meglétét.

A fülke tágasabb a valóságosnál, megvilágítása, a jelenetek közötti szünetek és a negyedik jelenetet kivéve, mindvégig éles.

Időpont: 1996 októbere.

ELSŐ JELENET

Hangzavar. A beszálló utasok bőröndjeiket, táskáikat maguk előtt tartva oldalaznak képzeletbeli folyosón. Feltűnik Endre, nyomában a többiek.

Endre (*behajol a fülkébe*): Huszonöt, huszonhat... Ez lesz a'!

Béla: Hetes kupé?

Endre: Tizenhetes. Hülye, a biletten² a hetes a vagon száma, nem a kupéé.

Béla: A sorban nem ez a hetedik fülke, nagyokos!
Bevonulnak a fülkébe, berakják bőröndjeiket, táskáikat az alsó, felhajtható fekhelyek által zárható csomagtartóba.

Gabi: Endre, a kajás bőrönd kint marad!

Endre: A fenébe, Gabi, hamarább nem jutott eszedbe!?! Akkor curik³ Vedres, hátra hó!

Az előhalászott bőröndöt és egy táskát, majd még egy táskát felraknak a felső fekhely felett lévő csomagtartóra.

Gabi: Novoszibirszkából, katonaságból hazafelé annyian utaztunk a vonaton, hogy végig a csomagtartón aludtam.

Endre: Mer má' akkor se vótá' se nagyobb, se kövérebb.

Gabi leveti a dzsekijét, ráteríti a csomagtartóban lévő bőröndökre. A többiek, Bélát kivéve, követik a példáját. Béla a sarokban lévő ruhafogasra akasztja a száját.

Tamás (Bélához): Adnak párnát.

Béla: A platzkátra⁴ szülő helyjegy nem került volna ennyibe.

Endre: Szóló, huhu!

Gabi: Az obsjira⁵ még annyiba se.

Endre: Kiállta vón a sort, karácsonyig! (*Nevet.*)

Béla (értetlenül): Még október van.

Endre (nevetve): Hát ez az! Áron, meg ne halj nekem bután, az obsjira nem ke' helyjegyet váltani!

Béla: Röhögsz, mint a fakutya. (*A többiekhez.*) Látszik, hogy keveset van otthon⁶.

Endre: Olvastad a menetrendet? Hallottad, mit mondott a hangosbeszélő? (*Béla bólint.*) Hogy vonat megy Bivalybasznádra? (*Tagolva.*) A hármas vágányról Moszkva–Budapest nemzetközi gyorsvonat indul... Vili?!

Tamás: A nemzetközi járatokon csak kupés vagonok vannak, meg két-ágyas osztályon felüliek.

Gabi: Kijevben csatlolnak a vonathoz platzkátos vagonokat, ha gondolod, Béla, ott átszállhatsz.

Endre: Munkácson meg maj' leszállsz egy szál gatyába.

Tamás: Ha azt is le nem lopják róla.

Endre (Áronhoz): Hazáig virít a pucér feneked! (*Nevet.*)

Gabi: Elég! Hagyjátok! Úgy tesztek, mintha nem ismernétek. Mikor nem a pénzen jár az esze, akkor a mani-manin.

Lezárják a csomagtartókat, leülnek. Tamás Gabi mellé, míg Endre és Béla a jobb oldali fekhelyen foglalnak helyet.

Tamás: Számolgassa, de magában! Ne mások idegén cimbalmozzon a hülyeségeivel!

Béla: Ki beszél!

Gabi: Tamás, Endre, Áron, bírjátok ki, még ezt a másfél, két napot! Odahaza, ha baltával estek egymás fejének, fakeseszt, nem én állom a papot.

Szünet.

Endre: Ki alszik felül?

Gabi: Ajtó!

Tamás: Van tőlem fiatalabb.

Endre (*behúzza az ajtót*): Még elönt a takony. (*A többiekhez.*) Két évvel jár előttem.

Tamás: Elvárná, hogy mászkáljak a rossz térdemmel fel-le, míg ő alul füttyörészik. Na azt lesheti!

Endre: Béla, a felső ágy üres.

Gabi: Oda hatőkörrel se! Félti a huzattól a szerszámját.

Endre: A kőműveskalapácsot meg a fándlit'?

Béla: Ki beszél!

Endre: A slangos vízmérték nem öt kopek, és nem árulják minden sarkon. Hol van az a táska?!

Gabi: Várjál, hadd induljon el a vonat!

Endre: A végén pípem nő. Moszkváig levonatoztunk vagy négyezer kilométert...

Gabi: Sört, annyit ihattál... Hogyhogy nem emlékszel?

Endre (*legyint*): Lábvizet. Az oroszoknak a sör lábviz.

Tamás: Mióta vagy orosz?

Béla: Öt éve Ukrajna lettünk.

Tamás: Én Üzbegisztán. Addig se volt úri a vízfejadag, de három napot a sivatag közepén, kulacs vízen kihúzni... Nem is tudom, hogy éltem túl a hadgyakorlatot. Ember, olyan, de olyan forróság volt, hogy délutánként a tank oldalán tükrötojást sütöttünk.

Béla: Milliószer hallottuk már. Tamás, azt áruld el, miből, honnan vették a tojást?

Gábor: Előkapták a sajátjukat.

Tamás: Meg a lapátnyelet, hogy lőjünk vele.

Gábor: Ha nem munkaszázadba szolgálók, most nemigen lenne tele a bukszád.

Tamás: Nem azért mondtam...

Endre: Vonat, jön a felleget, indulj má'!

Mozdonysíp. A fülkében lévők előre-hátra dőlnek.

Tamás: Ú, derekam!

Áron: Épp ideje!

Endre (*feláll, a felső fekhelybe kapaszkodva, leveszi az egyik táskát.*):
A kispohár benne van?

Gabi: Csendesen fiúk, dugiba.

Endre (*leül*): Mi a fenének dugdossam!?

Gabi: Sok a pénzed? Tilos vodkát piálni. Bizony. Kétszáz rubel a stráf⁸.

Endre: Más vonatokon szabad, ezen miért nem?

Gabi: Mert nemzetközi. A resztoránban⁹ lehet. Ott ihatsz, kedvedre, egy fél deci csak két üveg vodka árába kerül, plusz a kajamaja.

Endre: Ki büntet meg, a provodnyik¹⁰?

Gabi: A vasúti milicek.

Tamás: Bá! Jönnek-mennek az ajtó előtt. Ne nagyon okoskodj előttük, mert ha kezelésbe vesznek, az orrodal súrolod fel a folyosót!

Endre (*legyint*): Ugyan má'!

Gabi: Fiúk, nem beszélünk oroszul, csak, ha muszáj. Értve! Ha kérdezzetik, hová utaztok, nincs zákárpátyá oblasztozás¹¹, mukacsevózás... A szibériaiaknak egy fasz, de a Moszkva környéki oroszok¹² valamiért nem nagyon komálják a nyugat-ukrajnaiakat.

Endre (*újságpapírba csomagolja a vodkásüveget*): Na és? Az az ő bajuk.
(*A félig töltött kispoharat Gabi kezébe adja.*)

Gabi (*megissza felest*): Meg a miénk. Te, hol lakol?

Endre: Beregszászi járás... Kőműves vagyok, Gabi, nem párttitkár. Le vele! (*Folytonosan tölti, adogatja körbe a poharat, közben maga is iszik.*)
Írta anyám levele.

Tamás: Anyád írja, nem a levél...

Endre: A meggyet se rázzák, mégis azt daloljuk. Kihűl a szád, igyad má'!

Gabi (*kikel*): Hülye vénasszony, nem tudott vele várni, míg hazaérünk?!
Muszáj volt neki megírni, csinálni a bazdmeget?! Nyúzni, sózni kéne!

Tamás: Megbaszod se jön meg az esze! Meg hát utólag minek, a fiának anyyi.

Béla: Jancsinak? Az utolsó héten ki se dugta az orrát a szállásról. Fennál-lóan ivott, gubbasztott, de érdekes, ugyanannyi pénzt kapott kézhez, mint én.

Endre: Örülj neki!

Gabi: Ha kevesebbet számolunk, Béla, és Jancsinak utóbb, ne adj isten, valami baja esne, az járná a faluban, hogy azért történt, mert nem fizettük ki.

Endre: Milyen baj?

Gabi: Egy körrel le vagy maradva.

Endre: Tényleg! (*Tölt magának, iszik.*)

Gabi: Bazil bátyuskánk vajon mit csinálhat?

Tamás: Számolgatja a téglát. Van mit. Az öt méter magas, bazi vastag, hatvanas falba, belement vagy százötvenezer.

Gabi: Több. Láttam a tervrajzot...

Endre: Mi is láttuk!

Gabi: Az eredetit. Pilléres, boltíves belsőtér, ide patent, oda cipzár, isten tudja, hány kupola: kisebb, nagyobb, még nagyobb. Abba a templomba, ha lett volna rá pénz és felépül, kertestől belefért volna a falu. Amit mi felfalaztunk, azt Vitya komponálta össze.

Béla: A fizetséget is lefaragta rendesen a katonacimborád!

Gabi: A betonozás, falazás köbméterre megy. Ennyi az ára. Más vállalkozók se fizetnek többet. A tetővel hosszú pénzt kereshetnél. Felvállalod?

Tamás: Meg az anyja kínját. A hagymakupolát, Béluska! Ne röhögtesse! A románok se tudnák megcsinálni.

Gabi: Dehogynem!

Endre: Azok úgy románok, mint mi ukránok. Erdélyi magyarok, süstüje!

Gabi: Vagy három éve, mikor Piliscsabán dolgoztunk – Endre ott volt, megmondhatója –, három nap alatt olyan cifratetőt tettek fel a szomszédos házra négyen, hogy mi vagy egy hónapig biztos méricskélünk, szabogattuk volna.

Endre: A széket, szarufát, léceket, a földön vágják méretre, fent összeállították, és ripsz-ropsz má' szegelték is. A napi tizenötezer forintjuk simán megvót. Fejenként. Mink meg a humutu mumuig betonozás' kerestünk ezret.

Béla: Körfűrészsel, láncfűrészsel meg kompresszoros szegverővel... Könnyű!

Tamás: Mondta, Béla. Ha lenne repülőgéped, fel tudná vele szállni?

Béla: A feleséged ne ölelgesse menet közben?!

Gabi (*harsányan*): Durákozzunk¹³! Kinél van a kártyapakli?

MÁSODIK JELENET

A fülkében lévők az ilyenkor szokásos a lapjárást követő, egymást szekáló szövegeléssel javában kártyáznak. Az ajtó előtt, jobbról jövet, feltűnik Bandi. Gabi, amint észreveszi, kikászálódik Tamás mellől, és behúzza maga mögött az ajtót, kilép a folyósóra.

Gabi: Hogy lélegzik a fiatalság?

Bandi: Pityuval nincs gond. Jancsihoz (*legyint*) lassan szólni se érdemes.

Gabi: Harap?

Bandi: Úgy néz ránk, mint a mosatlanra. Mint ha miattunk ejtette volna ott a menyasszonya.

Gabi: Bandi, egyenként járjatok ki cigarettázni, valaki mindig maradjon a kupéba.

Bandi: Vigyázzgassa Jancsit a nehéznyavalya!

Gabi: A csomagokat, a pénzeteket! Beraknak, betelepszik hozzátok egy szélhámos...

Bandi (*legyint*): Ó, valami kotya, totya vagy micsoda Kátya...

Gabi: Tyotya Kátya, Kati néni.

Bandi: Na ő a negyedik. Nyom vagy másfél mázsát. Pityu már azon röhög, hogy hogyan fog felkecmeregni a felső ágyra.

Gabi: Cseréljetelek velem.

Bandi: Hadd izguljon, fogyjon még egy kicsit az öreglány Tamás és Béla kijönnek a fürkéből.

Gabi: Hová a séta?

Tamás: Megyünk rágyújtani.

Gabi: Nehogy osztán a resztorán legyen a végállomás!

Béla (*balra mutat*): Az arra van.

Béla és Tamás jobbra el.

Gabi: Megiszol egy felest? (*Mindketten belépnek a fürkébe.*)

Endre: Á, megjött a komszomolbrigád vezetője!

Bandi: Te nem voltál komszomol?

Endre: Mikor vót az má'!

Gabi: Vedd elő azt az üveget, tölts Bandinak egy felest!

Endre (*előszedi a táskát az asztal alól*): Nekünk? Őket ne nézd! Akik cigarettáznak, azok ne igyanak.

Gabi (*visszaül a helyére*): Nem bánom.

Endre: Miért bálnád?! (*Sorba tölt, isznak.*)

Bandi (*kézféjével letörli az állát, tétovázik*): Akkor én megyek... megyek, rápöfentek.

Gabi: A piálással vigyázzatok!

Bandi: Oh, Pityu sört se nagyon iszik, Jancsi meg már ott tart, hogy egy pohár víztől berúg. (*Kijön a fürkéből, jobbra el.*)

Gabi: Még szerencse, hogy ránk bízta a pénzét.

Endre: Mondjad a drága anyjának, amikor odaadod neki a pénzt, vitesse a Jancsi fiát elvonóba, mer' másként hótra issza magát, nem éli meg a tavaszt! Gabi, ha átköltözne, jobban szem előtt lenne, nem?

Gabi: És Bélát hova teszem? Mesterek mestere. A száláson nem közösködött a fiúkkal, hát akkor itt. Jancsi meg ráadásul nagyon a bögyébe van a pénz véget. Velem többet Béla nem indul el egy úton. Levizsgázott.

Endre: Nem piál sokat, jó keze van... Nem értem. Basil bátyuskád, mér' nevezte Júdásnak?

Gabi: Kérdezz okosabbat!

Endre: Aki elárulta Jézust, azt hívták Júdásnak, nem?

Gabi (legyint): Mi a fenét árulna el?

Endre: Maj' visszahallod.

Gabi: Lehet, az aranyoskája terjedelmes egy szarkeverő. *(Női hangot utánozva.)* Béluska, nem megmondtam, hogy bontott csirkét hozzá, bontott csirkét hozzá!

HARMADIK JELENET

Mindannyian a helyükön ülnek. Ittasak, Endre kiváltképpen. Az asztalán a vacsora maradéka „virít”: fél feketekenyer, konzervdobozok, négy sörösiüveg stb. Lena jön balról, nyit rájuk ajtót. Oroszos hangsúllyal beszél.

Léna: Jó estét! Hogy utazni?

Endre (magasba emeli mindkét kezét): Minden oké! *(Könyökével meglöki Bélát):* Te, a kalauz kisasszonyka tud magyarul!

Léna: Kicsit. Lénának hívnak. Ágynemű rendel?

Gabi (bólint, előveszi a pénztárcáját): Négy lesz.

Léna (leül Tamás mellé, kinyitja a kezében lévő bőrmappát): Leszállni Mukácsevo, rendbe. Ágynemű hat rubel, egy személy.

Gabi: Itt van harminc. Köszönjük, Léna! Hány órakor haladunk át az ukrán határon, a zónán?

Léna (feláll): Majd ébredtek. Valaki jönni, jó, mindjárt az ágyneműt.

Endre (feláll, dülöngél): Én! *(Jobbjával rátehenkedik Tamás vállára.)* Te csak ülj a fenekeden, nyalogasd a fájós térdedet! Vili, barátocskám!?

Léna: Szép álmokat! *(Ki, jobbra el.)*

Béla: Elég lett volna húszöt rubel.

Tamás: Még egy szó, és megfojtlak!

Endre: Engem?

Tamás (Endréhez): Nem vagyok ruhafogas, csüccs vissza a helyedre!

Endre (*hátrahanyatlik, lehuppan a helyére*): Van itt brigadéros, és nem Tamásnak hívják. A Vörös Teret nagyobbnak gondol... doltam. Ti, hogy vagytok vele?

Gabi: Vele sehogy. Nem volt a közelbe pap.

Endre: Dehogynem vót! A Bazi... Bazilod, micsoda név! Bazil, brazil...

Gabi: Az már nem csapat, a németek kenterbe verik őket.

Endre: Bazil.

Gabi: Mondtad egyszer, mondtad kétszer, hányszor akarod még elismételni?

Tamás: Akárhányszor. Az apóka pópa pók a', csak az ágyba nem bújít velünk.

Gabi: Hiányozott?

Tamás: Kipapolta magát a nyáron. Az állásra képes volt utánunk mászni. Azon az... izé létrán, tudod, aminek megroppant az egyik szála és... Szóltam neki, hogy a perceken, reccs, aztán jön a zuhé, a bátyuska csak kapaszkodott mind feljebb, feljebb, pedig abba az izé ruhába... Kámzsába, vagy hogy hívják... Nem létramászásra találták ki...

Gabi: Meg akart téríteni.

Endre: Hova?

Gabi: Megint le vagy egy körrel maradva.

Endre (*széttárja a karját*): Mit töltsék?!

Tamás: Amit dugi bűgiba megittál.

Endre: Gurul a büfé.

Gabi: Azt találd ki! Kijevig kibírod, ott majd bespájzolgunk, két órát áll a vonat.

Béla: Rubellel aligha vásárolhatunk.

Gabi: No problem, a valutásoknál átváltunk hrivenyre.

Áron: A magadét. Voltam milliomos, nem kérek belőle!

Tamás: Ezt hallgassátok, a szomszéd faluba eladta valaki, ne tudjátok ki, a négymászás bikáját a vágóhidnak másfélmillió koppantásért¹⁴... Jó, eladta, széles platójú, olyan magas oldaldesztkás teherautón...

Gabi: Elvitte az autó, tovább!

Tamás: Ment a pénze után, egyszer, kétszer...

Gabi: Nem fizették ki.

Tamás: Dehogynem, kifizették. Csakhogy...

Gabi: Nyögd már ki!

Tamás: Csakhogy mire kézhez kapta a pénzt, annyit ért, hogy... hogy pont három kiló húst vehetett rajta a hentesnél.

Gabi: Nem semmi.

Béla: Mi egy bika! Húszezer rubel a valami. Negyven bika...

Tamás: Bontott csirke, bontott csirke...

Béla: A tökfejed! Negyven bikát kellett felhizlalni, eladni annak idején, hogy húszezer rubeled legyen. Az utolsó kopejkáig a postán vezett.

Gabi: Te akkor az apósod féle házat adtad el, annak az árát raktad be betétkönyvre, ha jól tudom.

Béla: Ihatok utána hidegvizet.

Tamás (*halkan énekel*): Borban az igazság, borban a vigasz... Most legfeljebb a lágy fejed fájna.

Béla: Ki hitte, ki gondolta volna, Gabi, Endre, hogy egyik napról a másikra széthullik az unió?!

Endre (*motyog*): Hiábavalóság, minden hiábavalóság...

Gabi: Endre, mi a hiábavaló?

Endre: A nyáron megjártad az utat...

Gabi: Vittem haza az asszonyoknak egy kis pénzt. Baj?

Endre: Láthattad, mi van nálam. Se hízó az ölba, se egy méter tűzifa az udvaron. Most hazamegyek (*az ujjain számol*), veszek egy hízót, egy teherautó fát, vagy egy pricet¹⁵ szenet, ha van az állomáson, meg ez ke', meg az ke', a két nagy jányra a csillagos ég... Rájuk aggatná az asszony, ha lehetne, tőlem meg azt a tíz, húsz kiló kis cukrot sajnálja, amiből csinállok magamnak egy kis borocskát.

Gabi: Cirka három, négyszáz litert.

Endre: Amennyi szőlő terem. Ha hazamegyek, azt is nekem kell leszüretelni, és mégis az van...

Tamás: Nagyon elhallgattál.

Endre: Nem egyedül iszom. Eljössz te, átjön a másik. A disznóölés, a karácsony, az újév...

Gabi (*nevetve*): És az András nap? Tart előtte egy hétig, utána meg vízkeresztig.

Endre: Belefér... ne. Nem kerül pénzbe, és mégis az van...

Tamás: Na mi?!

Endre: Hogy az asszony tart el. A varrodai fizetése a havi kenyérré kevés lenne. Meg hogy hónapszám fekszek, nézem a tévét, iszom a bort... Egész télen mit tudjak csinálni?! Táncoljak?

Hosszú szünet.

Tamás: Béla, tele van már dollárral a negyven literes fazék?

Endre: Ha megtaposd, több fér!

Gabi (*fejcsóválva*): Csoró kölyök, keverhette a betont, hordhatta a malter egész nyáron!

Béla: Hat hónapig.

Tamás: Nesze neked dinom-dánom, lakodalom!

Endre: Jobban tenné vesző feje, ha örülne! Ki tudja, milyen színűvé vált vóna a menyasszonyka-ka. Én se azza' élek együtt, akit elvettem. (*Tamáshoz.*) De te se igen.

Tamás: Péterékkal dolgoztam magyarba, Pesten, munkaválási nuku, hát jártunk haza havonta, Pistának a piros kisbuszával, amelyiket...

Gabi: A lényeket!

Tamás: Az útlevelet pecsételtetni¹⁶. Egyszer-kétszer csak-csak... De utóbb (*legyint*)...

Gabi: Elveszett a pecsét?

Tamás: Nem hiányoztam. Egész éjszaka úgy fekiúdt mellettem az asszony, mint egy fadarab. Mondtam is a Pistának menet, hogy legközelebb a hátiárig lesz a fuvar, ott áthajtom a pénzt a drágámnak, és már fordulhat vissza.

Endre: Van valakije?

Tamás: Ki a fenének kellene?! Elszoktunk egymástól.

Gabi: Nem vagytok egy akaraton.

Tamás: Amíg kevés pénzünk volt, elég volt, most van belőle, mégis kevés.

Gabi: Hallottad, Béla?

Endre feláll, ki-kinéz a folyósóra.

Tamás: Mire, kire vársz?

Endre: A megváltóra.

Béla: Istennel nem illik gúnyolódni.

Tamás: Néte má!

Endre: Azóta visszaért Moszkvába.

Gabi: Nincs tíz perce, hogy elment. Soványka nő, elég neki toszogatni a kiskocsit vagonról vagonra.

Endre: Vegye a hátára!

Tamás: Kukuljak meg, ha értem!

Gabi: Hiányolja a lábvizét.

Tamás: Ja!

Béla: Akkor sem illik gúnyolódni.

Endre: Mondta, Béla.

NEGYEDIK JELENET

Gabi, Endre a felső, Tamás és Béla az alsó ágyon fekszenek. A folyósót vörös fényű izzó világítja meg.

Endre: Vajon mire megyünk haza?

Gabi: Amire a tavaly.

Endre: A mostoha fiaddal hogy vagy osztán?

Gabi: Aludjunk inkább.

Endre (*felkönyököl*): Mondani könnyű. Mit ígértek a telefonba? Pista ki fog jönni elibünk az állomásra?

Gabi: Megrendeltem.

Endre: Még mindig nősülni akar?

Gabi: Gózeróvel.

Endre: Komolyan kérdem.

Gabi: Sok a gőz, nagy nyomás, főleg ha beiszik. Az őszőn addig-addig Andikázott, járt a picsa után, míg össze nem verekedett a volt kanjával. Szecsának törték a műanyag székeket, asztalokat az Ibi bárban. Nem kicsi a bazmeg, az asszony nagyokat hallgatott a telefonba.

Endre: Akko' lesz hova tenni a kereseted.

Gabi: Még hogy tanító, franc lesz belőle, nem tanító! Mondom neki, Ricsi, vakációba gyere utánunk, keres egy kis pénzt, ha mást nem, felöltözöl belőle. Baszott jönni. Nősül. Persze, amíg akad egy hülye, aki majd felségestől eltartja, miért ne nősülne!?

Szünet.

Endre: Kedvem vón visszafordulni.

Gabi: Nekem se sok hiányzik. Munka lenne. Vitya említette, hogy gyűjtik a pénzt a szomszéd faluban. Látják, hogy felépül, most már ők is akarnak maguknak egy templomot.

Endre: Bazil bátyuskát honnan vesznek?

Gabi (*nevetve*): Szakállat növesztel, és felcsapol papnak.

Endre: Beszélisz marhaságot!

Gabi: Bazil, rendes nevén Vaszilij se végzett iskolát, vegyészmérnök volt, vagy valami olyasmi, ráadásul ugyanúgy mértékkel és tartózkodással ivott, mit te.

Endre: Mérték a veder, tartózkodás az asztal alatt.

Gabi: Tele lett töke a szép új világgal.

Endre: Azza' nekem is teli van. (*Visszahanyatlik a párnára.*) Jó éjszakát, szép álmokat!

Gabi: Viszont.

Endre: Míg el nem felejttem, a büfés regge ' hozza az üveget, zakuszkának¹⁷ füstölt halat...

Gabi: Mégis csak megrendeltem!

Endre: Nem vót nehéz, magyar jány.

Gabi: Ne bassz!

Endre: Apárú, Harkov mellett, egy kisvárosban élnek a szülei.

Gabi: Bejártam keresztbe-kasba az uniót, egy magyarral sem találkoztam. Te meg a véceből se tudsz kilépni a nélkül, hogy ne botolj bele egybe.

Endre: Vonzom üköt.

Gabi: A dumád.

Tamás: Az én fiaim se akarnak dolgozni, csak könnyebben élni, mint a nagy átlag.

Gabi (lenéz): Oda is leért, Tamás?

Tamás: Olvastam valahol.

Bandi sietve jön, zseblámpája fénye ágyról ágyra cikázik.

Bandi: Gabi bátyám!

Gabi (szembévágja a fény): Kapsold ki azt a vackot, semmit nem látok!

Bandi: Baj van! Jancsi nincs sehoh!

Gabi (felül): Hogyhogy nincs sehoh!?

Bandi: Néztük a vécebe, a kupékba, mindenütt, nincs, eltűnt!

Gabi (gyorsan lemászik, jégeralsóban követi Bandit): Nem átment egy másik vagonba?

Bandi (már a folyosón): Éjszakára bezárják az átjáró ajtókat.

Gabi: Azt tudom. Te hogy jöttél át?

Bandi: A provodnyik kinyitotta az ajtót. *(Mindketten el.)*

Béla (felriad): Mi, mi van?

Endre (lenéz): Ugrás az ágybú! Menni ke' keresni!

Béla: Mit kell keresni?

Tamás: (felcibálja magára a nadrágját): Nem mit, hanem kit. Jancsi ment a részegfeje után, az éjszaka nem ott hagyta Bandiékát!

Béla (ásítózva feltápáskodik): Azzal a fiúval mindig van valami, hogyha nem ez, akkor az.

Tamás: Merre induljak?

Béla: Nem kell messzi menni, alighanem a resztoránba búsul. *(Öltözöködni kezd.)*

Endre: Várjuk meg Gabit. Lehet, hogy meglett azóta.

Tamás: Nem hiszem. Rég visszajött volna.

Endre: A resztorán ilyenkor zárva van. *(Felül.)* Gyorsabban ott alul, fe' akarok öltözni!

Béla: Az se kizárt, hogy leszállt, pálinkát inni.

Tamás: Gabi azt mondta, hogy a szerelvény jóformán meg sem áll a határig.

Endre: Megállni épp megáll, míg bevárja a szembejövő vonatot.

Tamás: Megyünk, oszt keressük! Hátha szerencsénk lesz, valamelyik üres kupéban gubbaszt!

Béla: És ha tényleg leszállt a vonatról?

Béla és Tamás leülnek, Endre leszáll, és öltözködni kezd.

Endre: Ahhoz ajtókulcs ke? . Lopott egyet? Amint Gabi visszajön...

Tamás: Mi lesz?

Endre: Okosabbak leszünk.

Szünet.

Tamás: Bandi dolgozik, nincs apja, muszáj neki. Ember lesz belőle.

Béla: Belőle igen, de Jancsiból...

Hosszú szünet.

Endre (leül Tamás mellé): Jöttünk haza szabadságra, katonaságbú. Voltunk vagy tízen, öten magyarok. Meg kén inni valamit. Összedobtuk a pénzt, na de ki szálljon le a következő vonatállomáson vodkát venni? Hát ki? Én. A bábuska¹⁸, akitől vásároltam, addig-addig piszogott az üvegekkel meg a visszajáróval, hogy közben elment a vonatom. Most mi van?! Ott állok húsz fokos hidegben, száll semmibe, katonaingbe, kezembe két üveg vodkával, a faszom tudja, milyem állomáson. Na Endre, oldd meg! Sinerem¹⁹, bőröndöm a vonaton maradt, semmi dokumentem, meg oroszul se beszéltem akkor még olyan jól. Passz! Állok, állok, egyszer csak odajön hozzám ez egyik forgalomirányító, férfi, és kérdi, mire várok? Hát, ahogy tudtam, kézzel-lábbal elmagyaráztam, mi a helyzet, mibe vagyok. Na oszt végül kiderült, hogy az ipse katonaként Magyarba szolgált, meg még tovább is szolgált öt évet...

Béla: Beszélt magyarul?

Tamás: Kötve hiszem.

Endre: Úgy tudott magyarul, mint én oroszul. Megértettük egymást. Annyit csinált, hogy telefonált a vonatom következő állomására, hogy szedjék le a batyumat, mert itt a vonatállomáson rosszul lettem, ez és ez történt velem. Hazudott egy jót. Végül rám adott egy rossz munkásujjast, felülte-tet az első elektricskára²⁰...

Béla: Hazaértél végül...

Endre: Hát nem itt ülök, jó ember!

Béla: Akkor.

Endre: Vigan. Jól mondták a régi öregek, nincs olyan rossz, hogy ne legyen benne jó. Vót két üveg vodkám, kajám dulásig... A fiúk, ijedtük-

ben, a vasúti milicistán keresztül, ami konzervájuk, kenyerek volt, mindet lepasszolták nekem. Mi egyéb kellett egy szovjet katonának, hmm!?

Tamás: Gyönyörű egy bajtársak! Nem tudták meghúzni a vészféket? Nem volt kezük?

Endre: Először azt hitték, hogy a vonaton vagyok, csajozok, mint szoktam. Amikor leesett a húszt filléres, akkor meg má' késő vót, nyíltpályán futott a vonat, és ott a vészféket meghúzni... Űhü, oszt mint mondtak volna, na mit?

Tamás: Az igazat.

Endre: Hogy a társuk leszállt vodkát venni... Tényleg kevés vizet ihatál Üzbegisztánba'!

Béla: A napszúrás komoly dolog.

Endre és Béla nevetnek. Gabi érkezik vissza.

Gabi: Én a helyetekben nem lennék emnyire jókedvű! Helyet! (*Gyorsan felöltözik.*)

Endre: Nincs meg.

Gabi: Nincs.

Tamás: És akkor...

Gabi: Nincs akkor. Tamás Bandival a bal kézre lévő vagonokat járja sorra, én Endrével az ellenkező irányba indulok, te meg Béla itt maradsz, és vigyázol a holminkra. Kérdés?

Endre: A fiúk nem látták, tudják mikor ment ki a kupéból? Nem létezik!

Gabi: Várták, hogy elaludjon. Hogy most elaludt-e Jancsi, vagy csak úgy tett, mintha aludna, ah! Ne töltsük vele az időt.

Tamás: Még nincs reggel, az átjáró ajtók zárva vannak.

Gabi: Megy veletek a kalauz, kinyitogatja őket. Endre, mi megkérjük rá Lénát. Mehetünk?

Béla kivételével, a mondott irányokba, mindannyian el.

ÖTÖDIK JELENET

Nyinácska, pincérnői öltözékben, az asztal jobboldalán ül és ír. A kőművesek vele szemközt ülnek. Gabi az ablaknál, Endre a sorvégen, kezében egy üveg vodkával, zsírpapírba csomagolt füstölthallal.

Gabi: Százhetven centi magas, sovány testalkatú... Kockásing, kék sportnadrág, papucs... Szeme, haja barna...

Tamás: Anyajegy van az orra alatt.

Gabi: Melyik oldalon?

Tamás: Baloldalon, nem, a jobbon.

Endre: Nem tudtad elébb mondani!?

Tamás: Most jutott eszembe.

Nyinácska: Részeg volt?

Gabi: Ivott, sört... ilyesmit. Számít?

Nyinácska: Hogyne. Ott sétál részegen, na... hogy mondják, na, területen...

Gabi: Értem. Írja, Nyinácska, hogy be volt rúgva rendesen, mikor eltűnt.

Nyinácska: Megvan. Felolvassam?

Gabi (*átfutja a papírlapot*): Benne van minden.

Szünet.

Nyinácska (*feláll*): Megyek, segíteni kell a konyhán.

Endre (*elállja Nyinácska útját*): Mivel tartozunk?

Nyinácska: Vodka, hal ki van fizetve.

Endre: A fordításért.

Nyinácska: Semmivel. (*Átbújik Endre hóna alatt, jobbra el.*)

Endre: Nem lenne jobb, ha Kijevben szállnál le, muszáj a határon?

Gabi: Muszáj.

Endre: A kijevi állomáson, vonatindulásig, tízszer bejelenheted Jancsi eltűnését.

Gabi: Beszélsz, marhaságot! Másik ország, Endre! Mihez kezd a szerencsétlen, he tényleg csak leszállt, és megtalálják, mihez papírok és pénz nélkül?! Gondolkozz! Még igazolni se tudja magát. Meg az ügyintézés, ki tudja mennyi idő, míg áttelefonálnak, táviratoznak Kijevből Moszkvába, nem a határra. Meg egyáltalán, nem ott voltál, nem mellettem álltál, mikor Léna pofánkba rágta, hogy mire ügyeljük, mire számíthatunk! Ne dühíts! Radd le azt a bűdös halat a kezedből, ne hadonássz itt vele, a vodkát meg... Tüntesd el!

Endre (*az üveget, a halat felrakja a csomagtartóra, leül, jobboldalra*): Bocs, hogy élek!

Tamás: Ne adj isten, holtan találják meg, akkor... akkor... Azért... mert ha nagyon akarja az ember, egy szétfeszített ágú étkezővillával is ki tudja nyitni a vonatajtót.

Szünet.

Gabi: Belegondolni se merek.

Endre: Pedig kellene.

Gabi: Egy héttel ezelőtt is felköthette volna magát, vagy nem?

Tamás: Rám hiába nézel. Az öngyilkos izé... az jön, rá tör az emberre, nem tud tőle szabadulni... Nem lehet előre látni, tudni. Ennyit olvastam róla.

Gabi: Nekem nem lenne okom, vagy Endrének, hogy fogjuk magunkat és az se mondjuk a másiknak, hogy doszvidánjá²¹?!

Szünet.

Endre: Igaza van Bazil bátyuskának, hogy eljön az idő, mikor Isten nélkül nem egy napot, egy óra hosszát se leszünk képesek élni. Most mit bámultok?

Béla: Magadra mondod?

Endre: Egy pap hogy beszél, ha nem így! Nem mondja, hogy te, meg te, hanem úgy... úgy általában.

Szünet.

Gabi (*feláll, a papírlapot zsebre rakja*): Endre, felállás! Hadd szedjem ki a bőröndömet!

Endre: Már a határon vagyunk? (*Feláll, kinéz az ablakon.*)

Gabi (*felnyitja az ülőhelyet, kiveszi a dzsekijét, bőröndjét*): Senki többet, harmadszor.

Bandi jön.

Bandi: Kész vagyok.

Gabi: Jancsi minden holmija megvan? Ha megáll a vonat, leadod.

Bandi: Gabi bátyám!

Gabi (*felveszi a dzsekijét*): Mi van?

Bandi: Leszállok, meg Pityu is le akar szállni.

Gabi: Ne basszatok! Odahaza várnak benneteket.

Bandi: Ráérnek. (*Gyorsan, jobbra el.*)

Gabi (*fejcsóválva*): Kurva kölykök!

Endre (*kikapja a csomagtartóból a kabátját, bőröndjét*): Tudod mit, Gabi, én is maradok.

Gabi: Téged felköt az asszony, ha nem mégy haza!

Endre: Kösse magát! Együtt jöttünk, együtt megyünk.

Tamás (*feláll*): Állj fel Béla, hadd tudjam kisedni a holmimat! Szaporábban!

Béla: Magam maradok?!

Endre: Mondta, Béla.

Tamás (*kiszedi a holmiját*): Nem mondta, kérdezte.

Endre: Kérdezze magától.

Gabi: Megvagytok? Na, akkor vackolódjunk kijebbn!

Bőröndökkel a kézben, balra el. A szín hirtelen elsötétedik

Vége.

JEGYZETEK:

- ¹ Nem a napjainkban, Varsó érintésével közlekedő expressz vonat.
- ² Jegyen.
- ³ Hátra.
- ⁴ Másodosztályra (közös terű hálókohelyes szakaszra).
- ⁵ Harmadosztályra (ülöhelyes szakaszra).
- ⁶ Szólás: aki sokat nevet, nem érett ember.
- ⁷ Kőműves merítőkánál, vagy serpenyő.
- ⁸ Büntetés.
- ⁹ Étkezőkocsiban.
- ¹⁰ Utaskísérő.
- ¹¹ Kárpáton túli terülevezés.
- ¹² A II. világháború idején német megszállás alá került orosz területeken.
- ¹³ Orosz kártyajáték.
- ¹⁴ Kuponért. Kupon: a hriveny bevezetéséig, gyorsan inflálódó fizetőeszköz Ukrajnában.
- ¹⁵ Traktorutánfutó.
- ¹⁶ Érvényesíteni. A határátlépéstől számítva, harminc napig lehetett törvényesen Magyarországon tartózkodni.
- ¹⁷ Harapnivalónak.
- ¹⁸ Nagymama.
- ¹⁹ Katonaköpeny.
- ²⁰ Városközi villamos vonatra.
- ²¹ Viszontlátásra.

